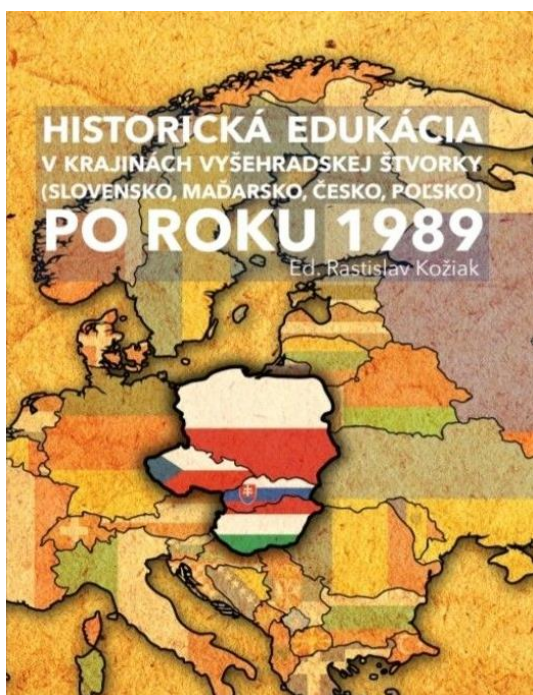

Forrás: <https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2024/06/hudar-zoltan-tortenelmi-oktatas-a-visegradi-negyek-orszagaiban-konyvrecenzio-15-01-13/>

Hud'ár Zoltán

Történelmi oktatás a visegrádi négyek országaiban – Könyvrecenzió

KOŽIAK, Rastislav (ed.): *Historická edukácia v krajinách vyšebradskej štvorky* (Slovensko, Maďarsko, Česko, Poľsko) po roku 1989. [Történelmi oktatás a visegrádi négyek országaiban (Szlovákia, Magyarország, Cseh Köztársaság, Lengyelország) 1989 után] Society for Human Studies, Ružomberok [Rózsahegy], 2023, 149 p. ISBN 978-80-974339-2-5.

A Rastislav Kožiak által szerkesztett kiadvány, mely a társadalomtudományok helyzetét vizsgálja a 1989-es rendszerváltás után, rendkívül izgalmas és multidiszciplináris megközelítésű munka. A könyv egy nagy nemzetközi projekt kézzelfogható végeredménye, amelyet a szlovák Tatiana Sedová filozófus vezetett. Az éveken átívelő kutatás során a szerzők érzékenyen közelítették meg a témát, és

különös figyelmet szenteltek az 1989 előtti kommunista rendszer ideológiája által befolyásolt iskolai történelemtanításnak és az azt követő változásoknak.

Az összesen hat írásból álló tanulmánykötet már-már egyedien izgalmas és sokszínű perspektívát kínál azáltal, hogy szerzői a visegrádi négyek országaiból származó kiváló szakemberek. A kötet szerzői: Viliam Kratochvíl, Juraj Šuch (Szlovákia), Katona Csaba (Magyarország), Blažena Gracová és Zdeňek Beneš (Csehország), valamint Maciej Fic és Marek Bialokur (Lengyelország). A tanulmányok a négy ország különböző szakmai háttérét és tapasztalatait tükrözik, ami lehetővé teszi az olvasó számára, hogy szélesebb, komparatív nézőpontból közelítsen a visegrádi négyek országait érintő kihívásokhoz és lehetőségekhez.

A könyv első bekezdése Marc Bloch francia történész kérdése, amely a történelem legitimitásáért irányul, azonnal felhívja a figyelmet a történetírás és történelemtanítás fontosságára. A „szabadság” téma elemzése és ennek hatása a társadalomra érdekes és fontos, különösen, ha nemcsak a történészek, hanem a pedagógusok és a tanulók nézőpontját is figyelembe vesszük. A tanulmánykötet értékelést ad arról, hogy milyen mértékben sikerült kezelni az 1989 utáni általános bizonytalanságot és a félelmeket a történelemtanárok és a történészek körében, abban a helyzetben, amelyet a visszanyert szabadság és a szinte végtelennek látszó lehetőségek hite jellemezett. Az 1989-es paradigmaváltás utáni harminc év

értékelései főleg azt vizsgálják, mennyire sikerült kihasználni ebben a négy országban a szabadságot a tudományos és oktatási területen, valamint azt, hogy az egymást követő generációk milyen mértékben tudtak alkalmazkodni az új kihívásokhoz.

A könyv lehetőséget ad arra, hogy mélyebb betekintést nyerjünk a társadalomtudományok állapotába a posztszocialista időszakban. *Viliam Kratochvíl* iskolatörténeti elemzése Szlovákia oktatási kultúrájának mélyreható betekintését nyújtja az elmúlt három évtizedben. A szerző rávilágít arra, hogy hogyan változott meg a történelem iránti érdeklődés és a múlt átformálásának társadalmi gyakorlata az országban, különösen a politikai változások és a nemzeti identitás keresése tükrében. A tanulmány a szlovák történelemtanítás ideológiai befolyásoltságait és a történelmi értékelésekkel kapcsolatos kihívásokat sem kerüli meg. Kratochvíl egy konkrét ügy (az ún. Ďurica-ügy) kapcsán mutatja be a történelmi viták eredményeként Szlovákiában kialakult párhuzamos „értelmezési platformokat”, amiből következően a szerző szerint a szlovák történelemértelmezés a mai napig megosztott és polarizált. A tanulmány felhívja a figyelmet a történetírás és az oktatáspolitikai befolyásának veszélyeire is, valamint a múlt átértékelésének és az ideológiával való összefonódásának problémáira.

Juraj Šuch tanulmánya Szlovákia középiskolai filozófia- és történelemoktatásának változásait vizsgálja az 1989-es politikai fordulat után. Az átalakulások szükségessége az akkori társadalmi helyzet következménye volt, és azt az oktatási rendszer szükségyszerű tartalmi változásai ösztönözték. A szerző rámutat arra, hogy bár történtek fontos reformok a szlovák iskolaügyben, mégis fennmaradt egyfajta berögzült „oktatási sztereotípiát”, mely a hagyományos tanítási módszereket preferálja, és nem vagy alig képes innovációra.

Katona Csaba áttekintése az 1990 utáni magyarországi történelemoktatásról érdekes fejleményeket és változásokat mutat be. A rendszerváltás jelentős hatást gyakorolt az oktatási rendszerekre, és a tanulmány hangsúlyozza, hogy a modern történetírás eredményei fokozatosan részévé váltak az iskolai oktatásnak. Az oktatás fókusza a tanulók képességeinek fejlesztésére és egyértelműen a társadalmi struktúrák megértésére helyeződött át.

A tanulmánykötet rávilágít az oktatás kihívásaira, beleértve a modern tömegkommunikációs médiák megjelenését is, és hangsúlyozza, hogy a történelemoktatásnak nemcsak információkat kell átadnia, hanem felelősségteljes állampolgárságra is kell nevelnie a diákokat. A cseh *Blažena Gracová* és *Zdeněk Beneš* által írt *A történelemdidaktika mint történelmi kultúra* című fejezet alapos és mélyreható vizsgálatot nyújt a történelemdidaktika területén bekövetkezett változásokról a 20. század második felétől napjainkig. A szerzők átfogóan azt mutatják be, hogyan távolodott el a történelemdidaktika az egyszerű értelemben vett tanítási módszerektől, majd fokozatosan elindult a történettudományok és a társadalomtudományok felé, az azokkal való egyre szorosabb integrációig.

A könyv kiemeli, hogy a történelemdidaktika nem csupán egy akadémiai diszciplína, hanem szorosan összefügg a politikai és kulturális kontextussal. A történelemdidaktika evolúciója során átmenetet ért el az iskolai tantárgytörténet tanításának elméletétől a történelmi információk társadalmi közlésének területére. Emellett a könyv foglalkozik a múzeum- és galériapedagógia bizonyos dimenzióival is, valamint a történelmi információknak a politikai szinten való manipulálásával.

A szerzők rávilágítanak a történelemdidaktika mai, igen tág körű kutatási területeire, amelyek magukban foglalják a történettudományt, a neveléstudományt, a pszichológiát, a

Hud'ár Zoltán: Történelmi oktatás a visegrádi négyek országában – Könyvrecenzió

médiatudományt, a szociológiát és az informatikát is. Kiemelik a történelemdidaktika mint tudományos diszciplína szoros kapcsolatát a társadalmi és a politikai eseményekkel, beleértve a hibrid háborúk és más aktuális politikai folyamatok hatásait is.

A könyv hangsúlyozza a történetírás és történelemtanítás fontosságát, különös figyelmet fordítva a kommunista rendszer által befolyásolt iskolai történelemtanításra és annak változásaira. A szerzők érzékenyen közelítik meg a szabadság körüli témákat, értékelik a történelemtanárok és a történészek reakcióit az új lehetőségekre, és a harminc év utáni értékelésükben vizsgálják, milyen mértékben sikerült kihasználni az új szabadságot a tudományos és oktatási területen. Az összességében izgalmas és mélyreható kötet a poszt-szocialista időszakban a társadalomtudományok terén bekövetkezett változásokra fókuszál.

A kötetből kirajzolódik, hogy mind a négy kelet-közép-európai ország eltérő módon reagált a rendszerváltás utáni szabadság és lehetőségek óriási kihívásaira. A kötetben szereplő tanulmányok révén láthatjuk, hogy a politikai rendszerváltás hogyan formálta át az oktatási rendszereket, és ezen belül hogyan változtatta meg a történelemtanítás fókuszát és tartalmát minden egyes országban. Különösen érdekesek a könyvnek azok a fejezetei, amelyek a történelemtanítás ideológiai befolyásolásait és a történelmi átértékelések kihívásait elemzik a tanulmánykötetben megjelent írások különböző kontextusaiban. Ez a fajta komparatív megközelítés különleges lehetőséget kínál az olvasónak, hogy összehasonlítsa a visegrádi négyek országainak oktatási rendszereit, az azokat formáló ideológia erőket és összességében a változások mértékét az elmúlt évtizedekben.